

Цитування:

Бригідер К. В. Образотворче мистецтво ХХІ століття як засіб вираження та збереження культурної ідентичності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 112–118.

Бригідер Кирило Вікторович,
аспірант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0008-8776-9061>
dkr3124.kbrygider@dakkkim.edu.ua

Bryhider K. (2025). 21st Century Fine Art as a Means of Expression and Preservation of Cultural Identity. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 112–118 [in Ukrainian].

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Метою дослідження є всебічний аналіз ролі образотворчого мистецтва ХХІ століття у процесах формування, вираження та збереження культурної ідентичності в Україні та за її межами на тлі глобальних соціокультурних викликів. **Методологія** базується на комплексному міждисциплінарному підході, який поєднує теоретичний аналіз, історико-культурний контекст, а також аналіз візуальних практик сучасного образотворчого мистецтва. Особлива увага приділяється критичному аналізу творів українських і зарубіжних митців, які через свої мистецькі практики репрезентують ключові культурні коди і традиції. Метод порівняльного аналізу допомагає виокремити особливості локальних і глобальних тенденцій у конструюванні ідентичності в образотворчому мистецтві ХХІ століття. Враховується також вплив соціально-політичних та технологічних трансформацій на художні засоби вираження ідентичності. **Наукова новизна** полягає в комплексному дослідженні механізмів відображення та конструювання культурної ідентичності в образотворчому мистецтві ХХІ століття на прикладі творів сучасних українських та зарубіжних художників. Визначено роль сучасних візуальних стратегій, зокрема цифрових технологій, у збереженні, трансформації та активній репрезентації національної культурної ідентичності в умовах глобалізації. **Висновки.** Образотворче мистецтво ХХІ століття виконує ключову роль у формуванні, збереженні та трансформації культурної ідентичності в умовах глобалізації, соціальних криз та війни. Аналіз українського і світового контекстів засвідчує, що мистецькі практики слугують потужним інструментом репрезентації історичної пам'яті, національних символів і культурних кодів. Образотворче мистецтво не лише зберігає традиційні форми, а й трансформує їх, адаптуючи до сучасних викликів через використання новітніх технологій, цифрових платформ та інтеркультурного діалогу. Запропонована авторська типологія митців демонструє, як художники різних країн реагують на проблематику ідентичності, що робить цей напрям дослідження актуальним у міждисциплінарному вимірі.

Ключові слова: культурна ідентичність; образотворче мистецтво ХХІ століття; національна ідентичність; візуальна культура; культурна спадщина; сучасне мистецтво; глобалізація; мистецтвознавство; художні практики; культурна політика.

Bryhider Kyrylo, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

21st Century Fine Art as a Means of Expression and Preservation of Cultural Identity

The purpose of the study is a comprehensive analysis of the role of 21st century fine art in the processes of formation, expression and preservation of cultural identity in Ukraine and the world against the background of global socio-cultural challenges. **The methodology** is based on a comprehensive interdisciplinary approach that combines theoretical analysis, historical and cultural context, as well as analysis of visual practices of contemporary fine art. Special attention is paid to critical analysis of works by Ukrainian and international artists who, through their artistic practices, represent key cultural codes and traditions. The method of comparative analysis helps to identify the features of local and global trends in the construction of identity in 21st century fine art. The influence of socio-political and technological transformations on artistic means of expression of identity is also taken into account. **The scientific novelty** lies in the comprehensive study of the mechanisms of reflection and construction of cultural identity in the visual arts of the 21st century using the works of contemporary Ukrainian and international artists as an example. The role of modern visual strategies, in particular digital technologies, in the preservation, transformation and active representation of national cultural identity in the context of globalization is determined. **Conclusions.** The article confirms that the visual arts of the 21st century serve as an important tool for reflecting and constructing cultural

identity in the context of globalisation. The proposed author's methodological model provides a comprehensive analysis of the relationship between local cultural codes and global artistic trends. Particular attention is paid to the role of digital visual strategies in the preservation and transformation of national identity. The results of the study expand the theoretical foundations of the study of cultural identity in the visual arts and may be useful for further scientific research and practical activities in the field of culture and art.

Keywords: cultural identity; 21st century fine arts; national identity; visual culture; cultural heritage; contemporary art; globalisation; art history; artistic practices; cultural policy.

Актуальність теми дослідження. У ХХІ столітті, в умовах глобалізації, інтенсивного культурного обміну та інформаційної насиченості суспільства, питання збереження національної та культурної ідентичності набувають особливої значущості. Образотворче мистецтво як одна з ключових форм культурного вираження, відіграє унікальну роль у формуванні, трансляції та збереженні культурних кодів і традицій. Воно стає не лише засобом естетичного сприйняття, а й активним інструментом самоідентифікації та міжкультурного діалогу.

У контексті стрімких соціальних, політичних та технологічних змін художні практики ХХІ століття адаптуються до нових викликів, використовуючи сучасні техніки, медіа та символіку. Водночас вони зберігають традиційні мотиви, що є основою культурної спадщини. Це поєднання новаторства та традиції дозволяє образотворчому мистецтву бути потужним засобом конструювання ідентичності, що актуалізує і підтримує культурні цінності у суспільстві.

Дослідження ролі образотворчого мистецтва в контексті культурної ідентичності сприяє глибшому розумінню механізмів збереження культурної спадщини, розкриттю потенціалу сучасного мистецтва як інструменту культурної політики та розвитку культурних практик, які зміцнюють національну свідомість.

Таким чином, в умовах глобалізаційних процесів і соціокультурних трансформацій ХХІ століття образотворче мистецтво виступає не лише як форма естетичного самовираження, а як дієвий інструмент збереження та трансформації культурної ідентичності, що має вагоме значення для розвитку національної самосвідомості та культурної політики.

Аналіз досліджень і публікацій. У науковому середовищі ХХІ століття образотворче мистецтво виступає унікальним інструментом конструювання, трансляції та збереження культурних кодів і традицій, поєднуючи у собі як традиційні мотиви, так і інноваційні медіа та технології. Відтак, дослідження ролі образотворчого мистецтва у формуванні культурної ідентичності

актуалізується в сучасній гуманітаристиці та культурології.

Вітчизняна та світова наукова традиція накопичила широкий спектр теоретичних і практичних досліджень з проблем культурної ідентичності через призму образотворчого мистецтва. Зокрема, Т. Шершова у праці «Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності» виділяє значення народно-пісенних практик, що співвідносяться з візуальними мистецькими формами [12]. О. Овчарук звертає увагу на роль особистості у культурному полі та важливість гуманітарних стратегій у розвитку мистецтва як носія культурної ідентичності [9].

Важливий внесок у розуміння динаміки культурної ідентичності вносить британський соціолог С. Голл, який розглядає ідентичність як постійний процес репрезентації та трансформації, а також концепцію гібридності культур, що руйнує стереотипи фіксованої національної ідентичності [18; 19]. Ю. Габермас наголошує на культурі як публічному просторі діалогу, де мистецтво виступає платформою для конструктивного обміну цінностями [17]. М. Еліаде розкриває сакральний вимір мистецтва як носія колективної пам'яті через ритуали та священні образи [15]. Г. Зіммель акцентує увагу на суперечностях особистості в сучасному міському просторі [21], а Х. Бхабха пропонує концепцію «третього простору» — інтеркультурного середовища для творчої трансформації культурних кодів [13].

Українські дослідники Ж. Денисюк, О. Красівський, О. Мороз пропонують різноманітні підходи до вивчення культурної ідентичності через мистецтво, підкреслюючи важливість історичної пам'яті, етнічних і релігійних символів, регіональних традицій, а також впливу глобалізаційних і постконфліктних процесів [2; 3; 7; 8]. У статті С. Брильова, В. Кузьмічової та В. Колесникова досліджується вплив цифрових технологій на трансформацію образотворчого мистецтва та дизайну, зокрема у контексті діджиталізації творчого процесу, змін у візуальній мові та розширення можливостей художньої комунікації. Автори акцентують увагу на тому, що цифрове середовище не лише змінює інструменти митця, а й формує нові культурні

смишли та способи збереження ідентичності у віртуальному просторі [1].

Таким чином, аналіз теоретичних і емпіричних досліджень дозволяє розглядати образотворче мистецтво ХХІ століття як динамічний та багатовимірний феномен, що виступає як потужний засіб конструювання і збереження культурної ідентичності у контексті глобалізаційних викликів і соціокультурних трансформацій.

Метою дослідження є всебічний аналіз ролі образотворчого мистецтва ХХІ століття у процесах формування, вираження та збереження культурної ідентичності в Україні та за її межами на тлі глобальних соціокультурних викликів.

Виклад основного матеріалу. Культурна ідентичність виступає об'єднуючим чинником щодо національної, етнічної, релігійної чи етнорелігійної ідентичності. Культурна ідентичність охоплює ці різновиди ідентичностей, акумулюючи їхні ключові елементи для візуального втілення в образотворчому мистецтві, що виступає засобом як художньої репрезентації, так і збереження культурної пам'яті. Водночас остаточне становлення національно-культурної ідентичності, імовірно, відбувається не стільки в періоди кризових змін, скільки у фазу стабілізації, коли держава залишає позаду період переходу і рухається шляхом утворення політичної нації та національної державності. На тлі глобалізаційних зрушень постає потреба у збереженні традиційних ідентичностей поряд із становленням нових моделей культурної самосвідомості. Саме тому звернення до етнічних, культурних, духовно-релігійних ідентичностей, а також державотворчих моделей, сформованих на їхній основі, часто стає важливим чинником соціального життя сучасного суспільства [10, 31].

Образотворче мистецтво в Україні впродовж століть виконувало функцію візуалізації національної ідентичності, акумулюючи культурні коди, що формувалися під впливом традиційних світоглядних уявлень, природно-географічного середовища та історико-соціальних обставин. Українська художня традиція вирізнялася глибоким зв'язком із народною ментальністю, прагненням до свободи та самобутності – риси, що послідовно відображалися в образотворчому мистецтві різних історичних епох і продовжують транслюватися у творах сучасних митців.

З моменту здобуття незалежності України, а особливо в умовах повномасштабної війни, образотворче мистецтво набуває виразнішого спрямування, що знаходить прояви у

ствердженні культурної ідентичності через переосмислення історичних символів, народних мотивів і традиційних сюжетів. Спираючись на багатовікову культурну спадщину, українські художники не лише зберігають традиційні образи, а й надають їм нових сенсів, що відповідають сучасним реаліям. Ці процеси знаходять відображення у трансформації форм, стилів і візуальних кодів, які стають засобами комунікації як усередині країни, так і на міжнародній арені.

Оскільки, образотворче мистецтво виступає одним із головних засобів, через які нація не лише відображає власні традиції та цінності, а й адаптує їх до сучасних умов. Тому, важко не погодитись із Ж. Денисюк, яка стверджує, що українська культурна ідентичність є ключовим фактором національної стійкості, що забезпечує єдність суспільства, протидію зовнішнім загрозам і повосенне відновлення країни. Важливу роль у цьому процесі відіграє культурна політика, яка сприяє захисту української мови, національної пам'яті, мистецтва й інформаційного простору [3, 313].

У дослідженнях культурної ідентичності значну роль відіграють ідеї як класичних, так і сучасних теоретиків, які допомагають глибше осмислити природу цього феномену та його прояви в образотворчому мистецтві. Їхні концепції висвітлюють різні аспекти формування і трансформації ідентичності у контексті історичних, соціальних, політичних та культурних змін. Як зазначає британський соціолог культури та засновник культурології, С. Голл, ідентичність не є фіксованою сутністю, а постійно вибудовується через практики репрезентації [17]. Образотворче мистецтво в цьому контексті – це медіум, через який індивідуальні й колективні суб'єкти осмислюють своє місце в культурному полі.

У наукових дослідженнях культурна ідентичність розглядається як багатогранне й динамічне явище, яке формується під впливом історичних, соціальних, політичних і культурних процесів. Так у дослідницькому дискурсі окреслено низку підходів до інтерпретації цього феномену, в яких наголошується на значенні мистецтва, публічного діалогу, символічних структур та гібридних форм у конструюванні ідентичності. В цьому контексті особливої уваги потребує аналіз культурної ідентичності через призму образотворчого мистецтва ХХІ століття, яке не лише відображає суспільні трансформації, а й активно впливає на процеси самоідентифікації. Саме тому важливо звернутися до ключових теоретичних підходів, що дають змогу глибше осмислити складність цього явища. У науковій літературі окремі дослідники підкреслюють

різні аспекти культурної ідентичності, розкриваючи її через призму індивідуального та колективного досвіду, візуальних кодів і художніх практик.

Німецький філософ і соціолог Ю. Габермас підкреслює роль культури як простору публічного діалогу, де мистецтво виступає засобом досягнення консенсусу та обміну цінностями між різними соціальними групами [16]. Згідно з його концепцією, публічна сфера слугує платформою для конструктивної взаємодії культурних ідентичностей у демократичному суспільстві.

Румунський академік М. Еліаде звертає увагу на сакральний вимір мистецтва, наголошуючи на ролі ритуалів і священних образів як каналу зв'язку з архетиповими джерелами культури, що зберігають колективну пам'ять суспільства [14].

Проблематику впливу модернізації та урбаністичного середовища на формування індивідуальної й культурної ідентичності досліджував німецький соціолог Г. Зіммель. Він акцентував увагу на внутрішніх суперечностях особистості, що виникають унаслідок життя в складному й фрагментованому міському просторі [19].

Значний внесок у сучасне розуміння ідентичності зробив Х. Бхабха, запропонувавши концепцію «третього простору» – інтеркультурного середовища, у якому відбувається творча трансформація культурних кодів. У цьому просторі народжуються нові форми вираження, водночас руйнуються колоніальні уявлення про сталість і «чистоту» культурної ідентичності [12].

Значущість проблеми культурної ідентичності у контексті образотворчого мистецтва актуалізується і в українському науковому дискурсі. Національні дослідники розглядають цей феномен крізь призму історичної пам'яті, візуальної мови та соціокультурних трансформацій, що відбуваються у пострадянському та постконфліктному середовищі.

Інший напрям досліджень представив Є. Павліченко, який акцентує на використанні етнічних та релігійних символів у візуальній культурі як ключових маркерів колективної ідентичності, підкреслюючи важливість мистецької репрезентації традиційних цінностей у сучасному культурному просторі [10]. У свою чергу, О. Мороз, І. Саволайнен і М. Козловець розглядають культурну ідентичність як динамічний і адаптивний конструкт, здатний реагувати на глобалізаційні виклики та внутрішні трансформації, що особливо актуально в умовах постконфліктного відродження суспільства [7].

Натомість Ю. Майхрович розглядає локальні аспекти культурної ідентичності на прикладі Покуття, підкреслюючи роль фольклору, топонімії та регіональних традицій у формуванні візуального коду регіональної культури, акцентуючи при цьому на збереженні культурного розмаїття як важливого ресурсу для посилення національної єдності [6].

У сучасному мистецькому середовищі цифрові технології відіграють ключову роль у трансформації творчого процесу та способів репрезентації художнього образу. Завдяки діджиталізації художники отримали доступ до нових засобів візуалізації – 3D-моделювання, цифрової графіки, інтерактивного дизайну, – що дозволяє переосмислювати традиційні форми мистецтва. Одночасно цифрові платформи, зокрема віртуальні галереї, онлайн-музеї та артархіви, значно розширили межі художньої комунікації та уможливили участь ширших аудиторій у культурному процесі. Цей процес глобалізації цифрового мистецтва стимулює нові форми самоідентифікації митців і глядачів, особливо серед молодого покоління, яке соціалізується у віртуальному середовищі. Таким чином, цифрове мистецтво постає не лише як інструмент візуального вираження, а й як важливий засіб збереження та трансляції культурної ідентичності в глобалізованому просторі [1].

Отже, українська наукова традиція гармонійно інтегрується у глобальний дискурс про культурну ідентичність, вносячи в нього унікальний досвід історичних травм, національного відродження та культурного оновлення.

Інтеграція ідей світових та вітчизняних дослідників, дозволяє розглядати образотворче мистецтво як динамічний простір, де відбуваються процеси конструювання, трансформації та збереження культурної ідентичності в умовах сучасних викликів і глобалізації.

Сьогодні в світі образотворче мистецтво перетворюється на важливий інструмент репрезентації та збереження культурної ідентичності. Цей процес особливо актуалізується в умовах соціальних криз, воєн, міграції та культурної гомогенізації. Мистецтво стає простором, де візуально кодується пам'ять, фіксується досвід, виражаються національні і локальні ідентичності.

У XXI столітті образотворче мистецтво відіграє важливу роль у вираженні та збереженні культурної ідентичності в різних країнах світу. Особливо це помітно в українському мистецтві, яке перебуває у стані

активної переоцінки національної самосвідомості, історичної пам'яті та культурного досвіду в умовах сучасних викликів. Аналогічні процеси спостерігаються і у творчості відомих іноземних митців, таких як Е. Анцуй, Ш. Нешат, А. Вейвей, Бенксі та Ф. Гуокче, які через свої роботи досліджують теми пам'яті, ідентичності, соціальної справедливості та опору глобалізації. У центрі їхніх практик – переосмислення культурного спадку, візуалізація травматичного досвіду та критичний погляд на глобальні соціокультурні виклики.

Подібну тенденцію репрезентують і сучасні українські художники. Так, у творах О. Ройтбурда, В. Шерешевського, А. Кахідзе та М. Примаченко візуалізуються глибинні наративи національної ідентичності, пам'яті, опору та культурного спадкоємства. Їхнє мистецтво не лише відображає історичні та

сучасні контексти, а й формує нові візуальні стратегії самоідентифікації в умовах постколоніального досвіду, війни та інформаційного простору.

Таким чином, сучасне образотворче мистецтво як в Україні, так і за її межами, постає потужним інструментом репрезентації, осмислення й збереження культурної ідентичності в епоху глобалізації та кризи традиційних наративів.

У таблиці 1 узагальнено приклади українських і зарубіжних художників, чий мистецькі практики слугують інструментами конструювання, переосмислення та трансляції культурної ідентичності у XXI столітті. Від візуалізації історичної пам'яті до реакції на сучасні конфлікти, їхні твори фіксують і відображають ключові культурні наративи, формуючи простір публічного діалогу.

Таблиця 1

**Виявлення культурної ідентичності в сучасному образотворчому мистецтві:
український та світовий контексти**

№ з/п	Прізвища, ім'я митців	Опис та приклади митців
Український контекст: питання ідентичності Українське мистецтво XXI століття зосереджується на національній самосвідомості, історичній пам'яті, постколоніальному досвіді.		
1	Олександр Ройтбурд	У «Трансформації Шевченка» переосмислює культурний символ Тараса Шевченка, подаючи його не як канонізований ідол, а як елемент сучасної культурної мови, відкритий до діалогу.
2	Владислав Шерешевський	У серії «Слава Україні!» підкреслює героїчний, але буденний вимір війни, транслуючи образ сучасного українця, укоріненого в опір і свободу самоусвідомлення.
3	Алевтина Кахідзе	У «Щоденнику війни» створює візуальний щоденник пережитої реальності, поєднуючи текст і малюнок, формуючи простір індивідуальної пам'яті з універсальним значенням.
4	Марія Примаченко	Після знищення частини її робіт у 2022 році її образи стали символами візуального спротиву, цитованими у вуличному мистецтві, цифрових медіа, інсталяціях та міжнародних акціях.
Міжнародний досвід: мистецтво як інструмент культурного діалогу Світова практика відображає подібні тенденції: мистецтво використовується для артикуляції культурної ідентичності, пам'яті, травми, опору глобалізації.		
1	Ел Анцуй (Гана/Нігерія)	Монументальні твори з утилітарних матеріалів, що візуалізують африканські традиції, коментують колоніальне минуле і сучасну економічну нерівність, синтез локального ремесла і глобального критичного дискурсу.
2	Ширин Нешат (Іран/США)	Фотороботи та відеоінсталяції, що висвітлюють жіночу суб'єктивність, релігію, вигнання, складну ідентичність жінки в ісламському світі, конфлікт між традицією і модерністю.
3	Ай Вейвей (Китай)	Політичне мистецтво, що інтерпретує культурну пам'ять як поле боротьби за свободу слова і права людини, створюючи архів пригніченої історії та спротиву.
4	Бенксі (Велика Британія)	Стріт-арт, що формує візуальну мову сучасного протесту, критикує гегемонію, системне насильство, соціальну несправедливість, стає маркером ідентичності покоління, що прагне змін.
5	Фахреа Гуокче (Туреччина)	Творчість поєднує ісламську орнаментику з європейською абстракцією, що відображає складність культурної ідентичності в постколоніальному світі та виклики глобалізації.

Джерело: розробка автора на основі [13; 15; 18–22].

Представлені в таблиці 1 приклади демонструють, що образотворче мистецтво є універсальним засобом конструювання культурної ідентичності, здатним одночасно зберігати традиції і реагувати на сучасні виклики. Українські митці у цьому контексті продовжують унікальну традицію, інтегруючи її в глобальний мистецький дискурс, що сприяє формуванню потужної національної самосвідомості.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі механізмів відображення та конструювання культурної ідентичності в образотворчому мистецтві XXI століття на основі творів сучасних українських та зарубіжних митців. Вперше систематизовано роль сучасних візуальних стратегій, зокрема цифрових технологій, як інструментів збереження, трансформації та активної репрезентації національної ідентичності в умовах глобалізаційних та посткризових змін. Запропоновано типологію мистецьких практик, що візуалізують культурну пам'ять і колективну ідентичність у міжкультурному діалозі.

Висновки. Незалежно від географії, мистецтво XXI століття дедалі більше тяжіє до функцій пам'яті, архівування досвіду та культурного активізму. Українське образотворче мистецтво, попри війну й загрозу культурному знищенню, демонструє потужний імпульс до самовираження, що перегукується з глобальними тенденціями. Світовий досвід лише підтверджує: образотворче мистецтво — це не лише сфера естетики, а й політичний, етичний і культурний інструмент збереження ідентичності в умовах змін, втрат і глобального обміну.

Як свідчать приклади сучасних митців з різних країн, образотворче мистецтво XXI століття активно залучене до процесів культурної артикуляції, захисту пам'яті та відновлення ідентичності. Попри локальну специфіку, їхні практики мають спільні риси: апеляцію до історії, символів, ритуалів; використання нових медіа; створення альтернативної візуальної історії у протистоянні з офіційним дискурсом. Ці художники не лише демонструють багатоманіття культурних ідентичностей, а й відкривають шлях до міжкультурного діалогу, де мистецтво є універсальною мовою, що здатна транслювати досвід нації, громади чи окремої особистості на глобальному рівні.

Література

1. Брильов С. В., Кузьмічова В. С., Колесников В. В. Образотворче мистецтво та дизайн в епоху діджиталізації: тренди, виклики. *АРТ-платФОРМА*.

2024. № 10(2). С. 228–241. DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241>.

2. Денисюк Ж. З. Масова культура і національно-культурна ідентичність в добу глобалізації. Київ : НАКККиМ, 2016. 224 с.

3. Денисюк Ж. З. Українська культурна ідентичність як основа національної стійкості та культурної політики. *Культурологічний альманах*. 2025. №1. С. 309–315. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35>.

4. Кахідзе А. Графічний щоденник війни. *Цифрова галерея*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jjvwdalrpig> (дата звернення: травень 2025).

5. Красівський О. Я. Глобалізація та ідентичність національної культури. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 4. С. 13–21. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.53.2017.148695>.

6. Майхрович Ю. Локальна та регіональна ідентичності в культурному просторі покуття. *Українські культурологічні студії*. 2023. № 1 (12). С. 63–67. DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1\(12\).14](https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1(12).14).

7. Мороз О. В., Саволайнен І. П., Козловець М. А. Філософські аспекти глобалізації та їхній вплив на культурну ідентичність. *Вісник гуманітарних наук*. 28.02.2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14974209>.

8. Овчарук О. В. Особистість у просторі культури. 2-ге вид. Київ : НАКККиМ, 2021. 150 с. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4410> (дата звернення: травень 2025).

9. Павліченко Є. Особливості конструюванні національної ідентичності в сучасній візуальній культурі України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. *Культурологія*. 2023. № 47. С. 79–84. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.726>.

10. Сапожнік О. В. Культурологічний зміст поняття ідентичності. *Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 35. С. 27–33. DOI: <https://doi.org/10.32461/179751>.

11. Шершова Т. В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини): дис. ... д-ра філософії: 034 – Культурологія. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 241 с.

12. Bhabha H. K. *The Location of Culture*. London; New York : Routledge, 1994. 285 с. URL: <https://www2.tf.jcu.cz/~klapetek/bha.pdf> (дата звернення: квітень 2025).

13. Demos T. *Return to the Postcolony: Specters of Colonialism in Contemporary Art*. Berlin: Sternberg Press, 2013. 176 p.

14. Eliade M. *The Sacred and the Profane: The Nature of Religion*. trans. from the French by W. R. Trask. New York: Harcourt, 1959. 256 p. URL: https://monoskop.org/images/b/b1/Eliade_Mircea_The_Sacred_and_The_profane_1963.pdf (дата звернення: квітень 2025).

15. Enwezor O., El Anatsui: *Art and Life*. London: Prestel, 2012. 175 p. URL: <https://archive.org/details/elanatsuiartlife0000voge> (дата звернення: квітень 2025).

16. Habermas J. The Theory of Communicative Action. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society. Boston: Beacon Press, 1984. 465 с. URL: <https://teddykw2.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/07/jurgen-habermas-theory-of-communicative-action-volume-1.pdf> (дата звернення: квітень 2025).

17. Hall S. Cultural Identity and Diaspora. Identity: Community, Culture, Difference. London: Lawrence & Wishart, 1990. P. 222–237. URL: <https://warwick.ac.uk/fac/arts/english/currentstudents/postgraduate/master/modules/asiandiaspora/hallculturalidentityanddiaspora.pdf> (дата звернення: квітень 2025).

18. Hall S. Who Needs Identity?. Questions of Cultural Identity. ред. S. Hall, P. du Gay. London: SAGE Publications, 1996. С. 1–17. URL: https://pages.mtu.edu/~jdsllack/readings/CSReadings/Hall_Who_Needs_Identity.pdf (дата звернення: квітень 2025).

19. Simmel G. The Metropolis and Mental Life. The Sociology of Georg Simmel / ed. by K. H. Wolff. New York: Free Press, 1950. P. 409–424. (Ориг. публ.: 1903).

20. Smith A. D. The Ethnic Origins of Nations. Oxford: Blackwell, 1986. 312 p. URL: <https://smerdaleos.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/198589879-anthony-smith-the-ethnic-origins-of-nations.pdf> (дата звернення: квітень 2025).

21. Taylor C. The Politics of Recognition. Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition. Princeton University Press, 1994. P. 25–73.

22. Zeid F. Fahrelnissa Zeid. London: Tate Modern Exhibition Catalogue, 2017. 176 p.

References

1. Brylov, S. V., Kuzmichova, V. S., Kolesnikov, V. V. (2024). Fine arts and design in the digitalization era: Trends and challenges. ART-platform Scientific Almanac, 10(2), 228–241. doi <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.228-241> [in Ukrainian].

2. Denysiuk, Zh. Z. (2016). Mass culture and national-cultural identity in the age of globalization. Kyiv: NAKKKiM. 224 p. [in Ukrainian].

3. Denysiuk, Zh. Z. (2025). Ukrainian cultural identity as the basis of national resilience and cultural policy. Cultural Studies Almanac, (1), 309–315. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.35> [in Ukrainian].

4. Kakhidze, A. (n.d.). War graphic diary [Digital gallery]. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jjvwdalrpig> [in Ukrainian].

5. Krasivskyi, O. Globalization and the identity of national culture (2017). Public Administration Efficiency, (4), 13–21. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.53.2017.148695> [in Ukrainian].

6. Maikhrovych, Yu. (2023). Local and regional identities in the cultural space of Pokuttia. Bulletin: Ukrainian Cultural Studies, 1(12), 63–67. [https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1\(12\).14](https://doi.org/10.17721/UCS.2023.1(12).14) [in Ukrainian].

7. Moroz, O. V., Savolainen, I. P., & Kozlovets, M. A. (2025). Philosophical aspects of globalization and their influence on cultural identity. Bulletin of Humanitarian Sciences, (3–4). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14974209> [in Ukrainian].

8. Ovcharuk, O. V. (2021). The personality in the cultural space: Educational and methodological manual (2nd ed.). Kyiv: NAKKKiM. 150 p. <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4410> [in Ukrainian].

9. Pavlichenko, Ye. (2024). Peculiarities of constructing national identity in contemporary visual culture of Ukraine. Ukrainian Culture: Past, Present, Ways of Development (Cultural Studies), 47, 79–84. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.726> [in Ukrainian].

10. Sapozhnik, O. V. (2019). Culturological content of the concept of identity. Art Studies Notes, (35), 27–33. <https://doi.org/10.32461/179751> [in Ukrainian].

11. Shershova, T. V. (2021). Cultural memory as a factor in the formation of national identity (based on the folk-song practices of Poltava region) (PhD dissertation). National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv. 241 p. [in Ukrainian].

12. Bhabha, H. K. (1994). The Location of Culture. London; New York [in English].

13. Demos, T. J. (2013). Return to the Postcolony: Specters of Colonialism in Contemporary Art. Berlin [in English].

14. Eliade, M. (1959). The Sacred and the Profane: The Nature of Religion. New York [in English].

15. Enwezor, O. (2012). El Anatsui: Art and Life. London [in English].

16. Habermas, J. (1984). The Theory of Communicative Action. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society. Boston [in English].

17. Hall, S. (1990). Cultural Identity and Diaspora. In Identity: Community, Culture, Difference (pp. 222–237). London [in English].

18. Hall, S. (1996). Who Needs Identity? In Questions of Cultural Identity (pp. 1–17). London [in English].

19. Simmel, G. (1950). The Metropolis and Mental Life. In The Sociology of Georg Simmel (pp. 409–424). New York [in English].

20. Smith, A. D. (1986). The Ethnic Origins of Nations. Oxford [in English].

21. Taylor, C. (1994). The Politics of Recognition. In Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition (pp. 25–73). Princeton [in English].

22. Zeid, F. (2017). Fahrelnissa Zeid. London [in English].

Стаття надійшла до редакції 09.05.2025
Отримано після доопрацювання 04.06.2025
Прийнято до друку 11.06.2025